

Jana Sedláková (2. cena)

*Spojená škola, bilingválne gymnázium
Tolstého 13, Poprad*

Som v poslednom ročníku na bilingválnom gymnázium v Poprade, kde som aj narodila a po skončení strednej školy by som rada študovala na filozofickej fakulte Karlovej univerzity odbor filozofia.

Ak majú odvahu prísť a nechať sa unášať farbami

Mám 19 rokov, a tak už sama patríam medzi dospelých. Čo to vlastne znamená? Ľudí možno rozdeliť na dve veľké skupiny: deti a dospelí. Ale v čom tkvie hranica medzi nimi? Užitočné by bolo zadefinovať si, čím sú deti a čím dospelí.

Svet detí je plný hier, fantázie, túžob a snov. Sú neustále od niekoho závislé, zraniteľné na jednej strane, ale na druhej netreba zabúdať, že sú prefiakané, občas necitlivé, veľmi ctižiadostivé a vedia poriadne liezť na nervy. Svet dospelých je naproti tomu plný faktov, povinností, starostí a zodpovednosti. Sú nervózni, majú moc, silu a nezávislosť. Vedia byť bezohľadní a krutí rovnako ako aj deti. Ale aj šťastní, radostní a zasnívaní. Emócie spájajú tieto dve skupiny. Deti ale potrebujú ochranu, vyvíjajú sa, aby sa o seba vedeli postarať. V tom spočíva hranica. Človek už nie je dieťaťom, ak je schopný samostatne žiť.

Veľa ľudí v mojom okolí obdivuje detský svet. Je im ľúto, že ich detstvo je už za nimi. Nechápeť prečo. Hovorí o čistote.

O detskej čistote. Pýtam sa aká čistota? Dieťa sa vie biť, ublížiť svojim rovesníkom, dokáže používať hocikaké prostriedky, aby dosiahlo svoj cieľ. Predstiera plač, kričí, psychicky vydiera urazenosťou. Netvrdím, že deti sú len zlé. Vedia byť v rámci svojich možností rovnako dobré a rovnako zlé ako človek o 20 rokov starší. Možno mojich priateľov nefascinuje morálna čistota alebo vzorce nepoškvrneného správania, skôr im ide o detský smiech a radosť. O chvíle, keď sa dieťa nadschne, keď žije v okamihu. Túžia byť fascinovaní z maličkostí rovnako ako deti, klásť nespočetné množstvo otázok, žasnúť nad vecami, ktoré nám už pripadajú všedné. Je pravda, že dieťa toto všetko pociťuje viac a častejšie, ale nikde nie je zakázané, aby to isté nemohol pociťovať aj dospelý človek. Preto by dospelí nemali zabúdať, že pocity, ktoré majú deti, môžu mať aj oni sami. Mali by pamätať na to, že majú viac ako deti.

Mám na mysli zodpovednosť. Veľa ľudí v tom vidí nevýhodu a bremeno, radšej by boli deťmi, o ktoré je postarané. Chcela by som sa na to pozrieť z inej stránky. Deti majú hranice, nemôžu robiť všetko to, čo môže robiť dospelý človek. Dieťa má k svojim zážitkom a skúsenostiam k dispozícii len to, čo mu poskytnú rodič alebo osoba, ktorá sa oň práve stará. Ak niečo chce, nemôže si to zaobstarať samo. Je závislé. Ja ako dospelá si môžem robiť plány, môžem si vytvoriť konkrétne sny, ktoré môžem vlastným úsilím naplniť. Ak chcem bicykel, nájdem si prácu a zarobím si naň. Nemusím čakať, či sa mojim rodičom niekedy bude páčiť moja túžba, či ju niekedy budú pokladať za potrebnú a či mi ju niekedy naplnia. Svojimi činmi si ju naplním sama. Táto sloboda nie je možná bez zodpovednosti, od nej priam závisí. Pocit toho, že mám život vo vlastných rukách, že väčšinu snov som si naplnila sama, pocit toho, že som zodpovedná, je úžasný. Dieťa to nepozná.

A čo s negatívnymi stránkami zodpovednosti? Všetko potrebuje protiklad, ako tvrdil Herakleitos. Bez hladu nepoznáme, čo je sýtosť, bez utrpenia, čo je šťastie. Nemôže existovať idealistický svet. Ale taký ho nemajú ani deti. Dospelí by si mali uvedomiť, že nie sú jediní, ktorí majú skutočné problémy. Dieťa môže rovnako trpieť ako oni. Mali by byť empatickejší. Nemali by brať udalosti tak vecne. Ak niekto trpí, nemali by brať do rúk meradlo, aby zmerať veľkosť problému, ale mali by sa pozrieť, ako veľmi daný človek, či už to je dieťa alebo nie, kvôli problému trpí a prečo. Ako povedal Heinrich Heine: „V malej ľudskej hrudi sa môže skrývať mnoho utrpenia.“

Vrátim sa späť k výhodám dospelých. Kým sa deti stanú dospelými, prečíta-

jú množstvo kníh, aspoň väčšina z nich, získajú množstvo informácií, a tak sa im otvorí množstvo dvier, ktoré sú ešte pred deťmi zatvorené. Majú širší rozhľad. Viac možností. Môžu čítať zložitejšiu literatúru, viac sa vhlbiť do problému, dokonalejšie preštudovať určitú tematiku. Môžu vďaka skúsenostiam, vďaka rozvinutejšiemu mysleniu, lepšie usúdiť, aké správanie je správne a morálnejšie, a tak môžu viac pomôcť. Môžu prejsť toľkými dvermi, a čím viacerými prejdú, tým viac sa ich objaví. Ale môžu sa vrátiť na také miesta, kde boli v detstve. Ako dieťa by som nemohla čítať filozofiu. Ale ako dospelá si môžem čítať rozprávkové knihy. Ako dieťa by som nemohla tak obdivovať talianske umenie a architektúru ako teraz, pretože by som k nej jednoducho nemala prístup. Pretože by moje vedomie ešte na to nebolo dostatočne vyzreté. Zásuvky môjho vedomia sú teraz viac zaplnené a usporiadané, viem lepšie čo považujem za dobré a čo za zlé, čo chcem a čo nie.

Viac rozumiem slovám. Obrátila by som sa na Wittgensteina, ktorý povedal: „Hranice môjho jazyka znamenajú hranice môjho sveta.“ Ako dospelému človeku, ako človeku, ktorý študuje už niekoľko rokov, sa predtým otvoril svet fyziky, svet biológie, svet filozofie. Lepšie rozumiem terminológii vied, lepšie tak poznávam svet. Ovládam cudzí jazyk, môžem ich ovládať viac, môžem navštíviť všetky kúty Zeme, môžem sa rozprávať s mnohými ľuďmi, ktorí pochádzajú z mnohých kultúr. Môžem získať mnoho skúseností. Nič nemôže byť také bohaté ako myseľ. Nové kultúry, nové zážitky by určite priniesli pocit nadšenia, šťastia a prekvapenia z toho, čo vidím. A to je presne to, po čom túžia dospelí, to, kvôli čomu ticho

závidia deťom. Zabúdajú však, že svojou samostatnosťou a zodpovednosťou môžu zažiť viac.

Majú pred sebou obrovské plátno s množstvom farieb. Nie sú detmi, a tak im nikto nezakáže na plátno búrlivo nanášať farby. Sú rozumní, a tak farby nezjedia a neotrávajú sa, alebo si inak neublížia umeleckými nástrojmi. Dospelí môžu prísť k plátnu, pevne chytiť štetec do rúk a nechať sa unášať. Môžu maľovať, experimentovať... Ak niečo pokazia, môžu to napraviť, prípadne začať odznovu. Môžu vytvoriť nádherný obraz. Obraz, ktorý bude zodpovedať ich pocitom, ich snom. Dospelí by nemali zabúdať na toto plátno, na umenie žiť, na možnosti, čo všetko môžu vytvoriť, čoho všetkého sú schopní, ak majú odvahu prísť a nechať sa unášať farbami.

Môžu cestovať, zarábať si, vyberať si, môžu sa obdarovať viacerými spôsobmi ako dieťa. Môžu mať všetko to, čo dieťa a ešte viac. Môžu tvoriť svoj vlastný život. Môžu stvoriť nový život. Ich život pozostáva z viacerých: rodinný, pracovný, sexuálny, život vzdelania, spoznávania a rozvoja. Vo všetkých týchto oblastiach nájdú toľko inšpirácie a toľko šťastia, že to môže prevýšiť nadšenie detí alebo sa mu rovnať.

Nechcem zabudnúť ešte na jeden uhol pohľadu, ako sa dá na dospelých pozeráť. Takmer každý už videl symbol jin-jang. Dva elementy, dve farby. Biela ako deň, sila, pohyb, drsnosť. Čierna pre noc, jemnosť, vnímavosť, nehu. Obe tvoria jednotu a harmóniu. Biela ako muž, čierna ako žena. Chcela by som odkázať dospelým, nech muži ostanú mužmi a ženy ženami. Muž by mal ochraňovať ženu. Žena by mala mať moc utešiť muža. Žena by mala

byť kreatívna a poskytovať nápady, ktoré muž zrealizuje. Netvrdím, že žena má byť slabým tvorom, ktorý čaká na svoju ochranu. Ani to, že žena nemá urobiť nič praktické. Tvrdím len, že určité aspekty správania by mali prevažovať a u mužov by mali byť iné ako u žien. Muž môže byť citlivý a žena môže byť mocná. Ale aj keď je v čiernej kúsok bieleho aspektu, prevažuje čierna. Nech sa ženy neboja prejavíť svoju ženskosť. Ak dostanú od muža kvety, nech sa nezamýšľajú nad tým, koľko stáli, nech si len užijú ich vôňu.

Chcela by som dospelým odkázať, nech nezabúdajú na možnosti, ktoré majú. Nech vystúpia z davu a obzrú sa, či idú správnym smerom, či nechcú ísť inam a iným spôsobom. Nech nerozmýšľajú nad tým, čo nechcú, ale nad tým, čo chcú. Nech nestrácajú vašen a radosť. Chceme im odkázať, aby si vypočuli vážnu hudbu, aby na okamih prestali vnímať a myslieť slovami, ale aby skúsili myslieť tónmi a pocitmi. Aby nezabúdali na maličkosti, ako je chuť čokolády, objatie, trpká chuť vína, sila prekvapenia, pokoj a ticho počas sneženia v noci. Aby chránili, rešpektovali a chápali deti, ktorým by mali poskytnúť, čo najlepšie podmienky na rozvoj ich talentu a záujmov, aby im tak dali, čo najlepšie možnosti na ich život. Aby dobre zvážili každé svoje rozhodnutie, pretože žijeme vo svete, keď nestačí myslieť na seba a na druhých, ale mali by sme myslieť aj na budúce generácie, na ľudí, ktorí sa ešte nenarodili, aby mali rovnaké alebo lepšie možnosti na život ako máme my.

Chcela by som im odkázať: Buďte kritickí, ale nekritizujte zbytočne ľudí a situácie, ktoré nepoznáte a v ktorých sa nevyznáte! Nesúďte ľudí podľa toho, čo urobili, ale zvážte, prečo tak konali! Nebojte sa

urobiť niečo nezvyčajné a prekvapujúce! Budte kreatívni! Smejte sa! Chodte do prírody! Chodte raz za čas peši do práce! A nakoniec prečítajte si *Malého princa*!

Možno sa vám bude zdať moja práca príliš jednoduchá, ale opýtajte sa samých

seba: „Je život skutočne zložitý alebo ho robíme zložitým len my sami?“ A možno sa vám moja esej bude zdať idealistická a nereálna. Nepíšem však o tom, že to tak je, alebo že tak žije každý, píšem len o tom, že to tak môže byť.

Foto: J. Bartoš